

Polacy wobec wojny na Ukrainie i ukraińskich uchodźców

Znak jakości przyznany CBOS przez
Organizację Firm Badania Opinii i Rynku na rok 2023



Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

W styczniowym badaniu¹ po raz kolejny postawiliśmy Polakom pytania dotyczące ich poczucia zagrożenia wojną na Ukrainie, przewidywań odnoszących się do jej rozwoju, a także stosunku do uchodźców przybywających z Ukrainy.

ROZWÓJ SYTUACJI

Odsetek badanych mających poczucie, że wojna na Ukrainie zagraża bezpieczeństwu Polski, jest dość stabilny i od kwietnia ubiegłego roku utrzymuje się w przedziale 70%–79%. Obecny wynik (79%) mieści się w tym zakresie, choć warto odnotować, że znajduje się na jego górnej granicy – ostatnio tak wysoki był w kwietniu 2022 roku, a zatem niedługo po wybuchu wojny. W porównaniu z poprzednim badaniem obserwujemy też wyraźny, 7-punktowy wzrost odpowiedzi „Zdecydowanie tak”.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (393) przeprowadzono w ramach procedury mixed-mode na reprezentatywnej imiennej próbie pełnoletnich mieszkańców Polski, wylosowanej z rejestru PESEL.

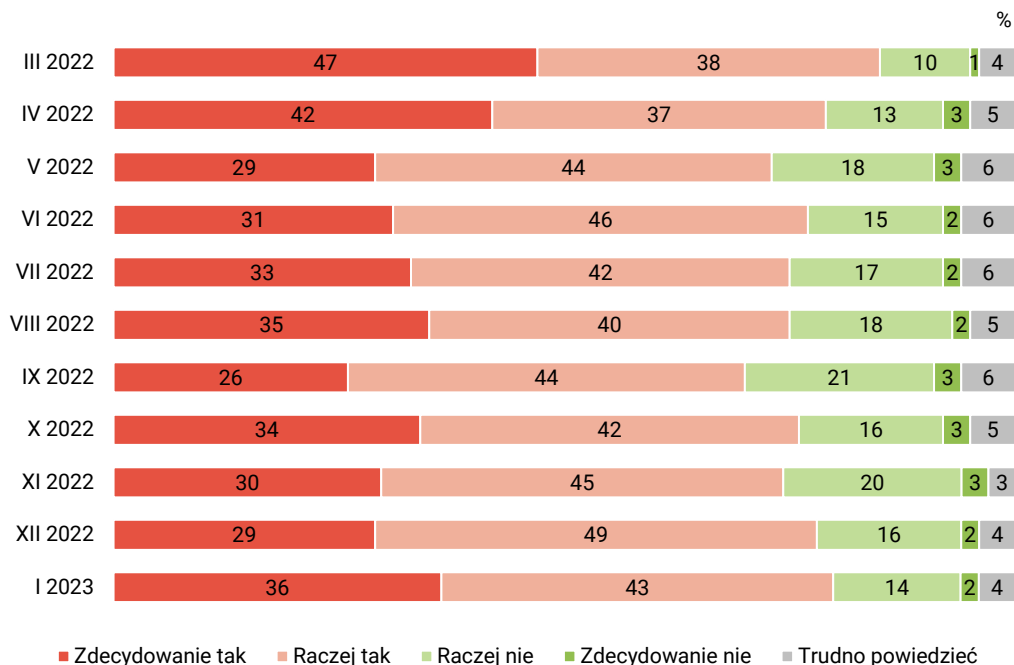
Każdy respondent wybierał samodzielnie jedną z metod:

- wywiad bezpośredni z udziałem ankietera (metoda CAPI),
- wywiad telefoniczny po skontaktowaniu się z ankieterem CBOS (CATI) – dane kontaktowe respondent otrzymywał w liście zapowiednim od CBOS,
- samodzielne wypełnienie ankiety internetowej (CAWI), do której dostęp był możliwy na podstawie loginu i hasła przekazanego respondentowi w liście zapowiednim od CBOS.

We wszystkich trzech przypadkach ankieta miała taki sam zestaw pytań oraz strukturę. Badanie zrealizowano w dniach od 9 do 22 stycznia 2023 roku na próbie liczącej 1028 osób (w tym: 59,5% metodą CAPI, 21,8% – CATI i 18,7% – CAWI).

CBOS realizuje badania statutowe w ramach opisanej wyżej procedury od maja 2020 roku, w każdym przypadku podając proporcje wywiadów bezpośrednich, telefonicznych i internetowych.

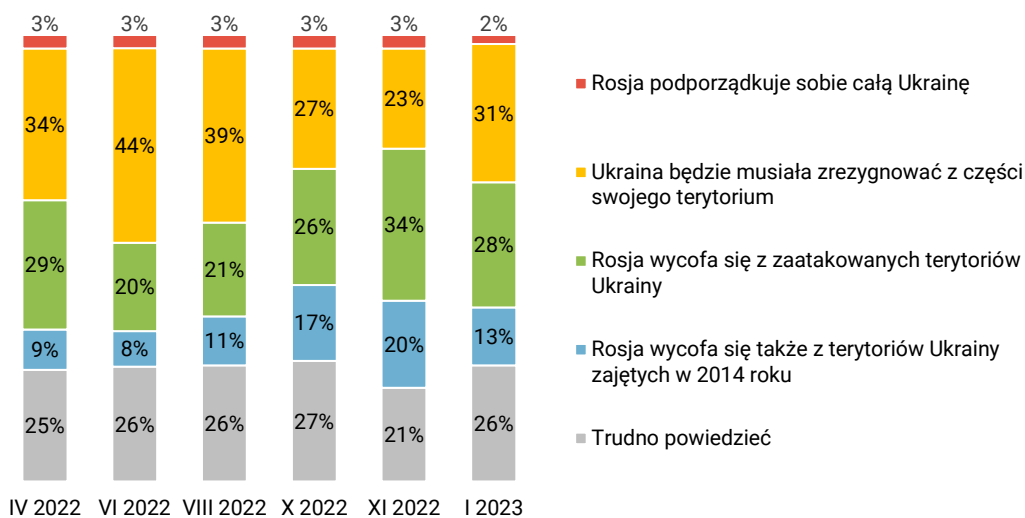
RYS. 1. Czy, Pana(i) zdaniem, wojna na Ukrainie zagraża bezpieczeństwu Polski czy też nie?



Podobnie jak w poprzednich miesiącach, zagrożenie dla bezpieczeństwa naszego kraju dostrzegają ponadprzeciętnie często starsi ankietowani (86% respondentów w wieku 65 lat lub więcej wobec 59% w grupie wiekowej 18–24 lata). Wyróżniają się też pod tym względem osoby praktykujące religijnie kilka razy w tygodniu (88% wobec 73% wśród w ogóle niepraktykujących), emeryci (87%), robotnicy niewykwalifikowani (86%), a także rolnicy (85%) – zob. tabelę aneksową 1.

Od czerwca zeszłego roku rósł stopniowo optymizm Polaków co do wyniku wojny na Ukrainie – pod koniec roku już większość badanych przewidywała scenariusz korzystny dla Ukrainy. Obecny, styczniowy pomiar przełamuje ten trend – dominujący stał się znów pogląd, wedle którego Ukraina będzie musiała zrezygnować z części swojego terytorium (31%, wzrost o 8 punktów od grudnia). Spadły odsetki osób uważających, że Rosja wycofa się z zaatakowanych terytoriów Ukrainy (28%, spadek o 6 punktów), lub że wycofa się również z terenów zajętych w 2014 roku (13%, spadek o 7 punktów). Przy tym nadal mało kto wierzy, że Rosja podporządkuje sobie całą Ukrainę (2%, spadek o 1 punkt). Jeśli zsumujemy odsetki odpowiedzi, okaże się, że scenariusze korzystne dla Ukrainy wciąż są wskazywane nieco częściej niż te niekorzystne (łącznie 41% prognoz przewidujących wycofanie się Rosji z terenów zajętych w 2022 bądź 2014 roku wobec 33% głosów prognozujących sukcesy Rosjan).

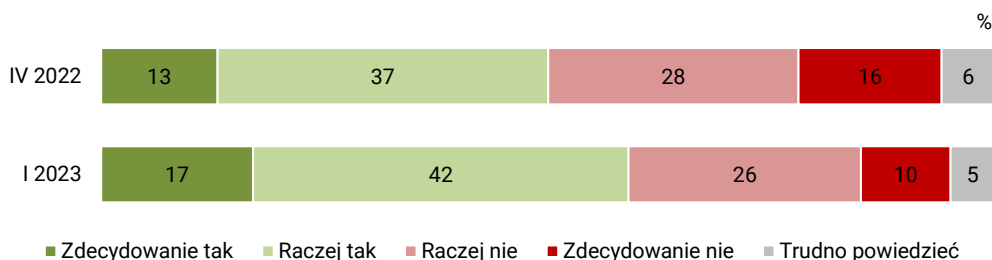
RYS. 2. Jak Pan(i) sądzi, jak zakończy się wojna?



Wśród najbardziej optymistycznych badanych, przewidujących wycofanie się Rosjan również z Krymu, ponadprzeciętnie często natrafiamy na mężczyzn (19% wobec 8% wśród kobiet), osoby starsze (22% wśród badanych w wieku 65 lat i więcej wobec zaledwie 5% w grupie wiekowej 18-24 lata) oraz praktykujące religijnie kilka razy w tygodniu (22%). Spośród grup społeczno-zawodowych zdecydowanie wyróżniają się pod tym względem rolnicy (31%), a w mniejszym stopniu również emeryci (19%) – zob. tabelę aneksową 2.

Po raz pierwszy od kwietnia ubiegłego roku zapytaliśmy Polaków o to, czy – ich zdaniem – społeczność międzynarodowa robi wystarczająco dużo, by pomóc Ukrainie. W stosunku do poprzedniego pomiaru nastąpił wyraźny, 9-punktowy wzrost odpowiedzi twierdzących (59% wobec 50% w kwietniu), któremu towarzyszy 8-punktowy spadek odpowiedzi przeczących (36% wobec 44% w kwietniu).

RYS. 3. Czy, Pana(i) zdaniem, społeczność międzynarodowa robi wystarczająco dużo, aby pomóc Ukrainie, czy też nie?



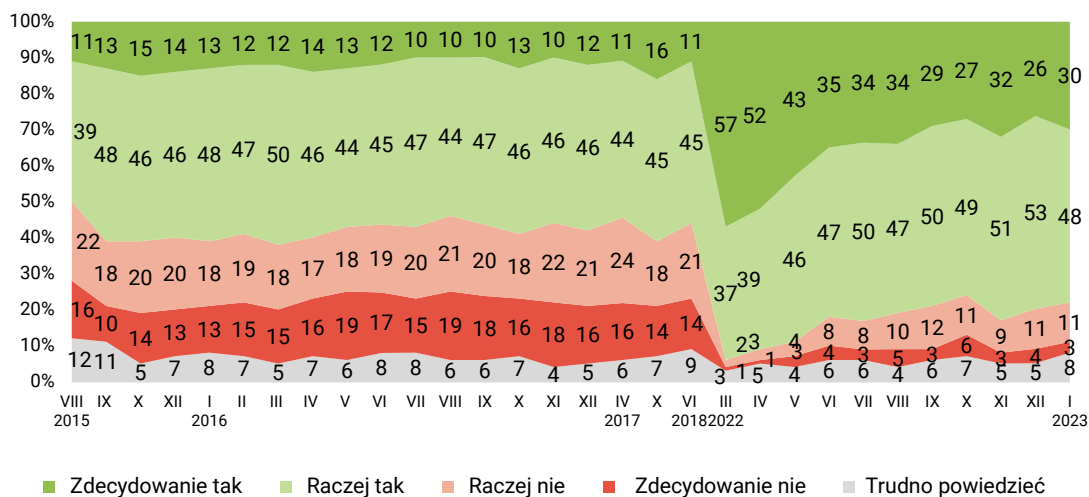
W mniej licznej grupie, która pozostaje niezadowolona ze skali wsparcia Ukrainy przez społeczność międzynarodową, ponadprzeciętnie często natrafiamy na mężczyzn (41% wobec 32% wśród kobiet), badanych w wieku 45–54 lata (41% wobec 23% w grupie wiekowej 18–24 lata), mieszkańców największych miast (46% wobec 22% w najmniejszych miastach), osoby lepiej wykształcone (42% wśród respondentów z wykształceniem wyższym wobec 23% w grupie badanych z wykształceniem podstawowym lub gimnazjalnym) i wyznające poglądy prawicowe (48% wobec 39% wśród zwolenników lewicy) – zob. tabelę aneksową 3.

POMOC DLA UCHODźCÓW Z UKRAINY

Zdecydowana większość Polaków (78%) nadal popiera przyjmowanie ukraińskich uchodźców przez nasz kraj. Odsetek ten od czerwca pozostaje względnie stabilny i utrzymuje się w okolicach 80%. Jeden na siedmiu Polaków (14%) jest przeciwny przyjmowaniu uchodźców i wynik ten również nie ulega wyraźnym zmianom od czerwca, oscylując wokół 15%.

CBOS

RYS. 4. Czy, Pana(i) zdaniem, Polska powinna przyjmować ukraińskich uchodźców z terenów objętych konfliktem?



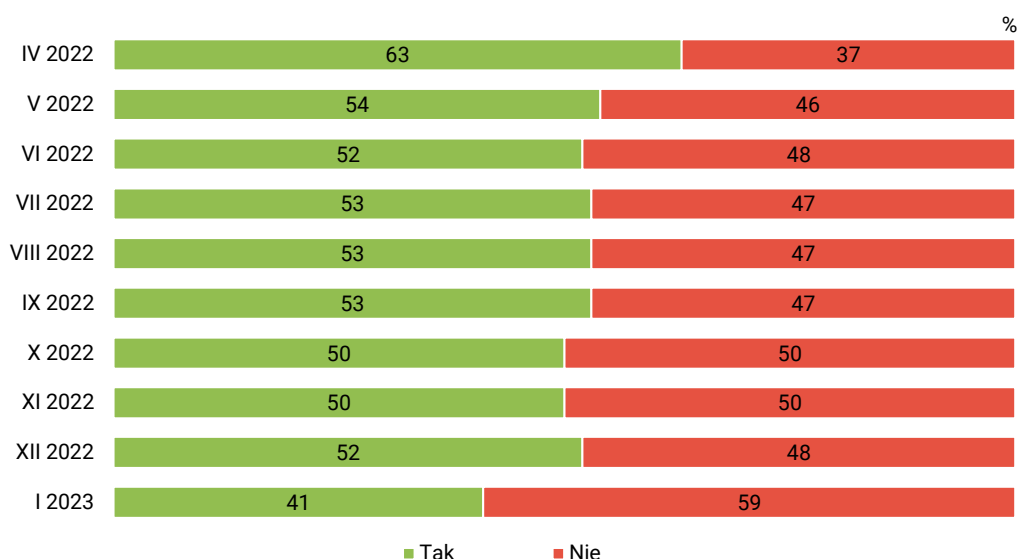
Poparcie dla przyjmowania uchodźców z Ukrainy – tak jak we wszystkich poprzednich badaniach od wybuchu wojny – częściej deklarują starsi ankietowani (86% w grupie wiekowej 65 lat lub więcej wobec 72% wśród najmłodszych respondentów). Poza tym w styczniowym sondażu głosy poparcia pojawiały się ponadprzeciętnie często wśród mieszkańców większych miejscowości (82% w największych miastach wobec 73% na wsi), badanych z wykształceniem wyższym (85% wobec 72% wśród osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym), o wyższych dochodach *per capita*

(91% w grupie osiągających dochody 4000 zł lub więcej wobec 74% w grupie do 1499 zł na osobę w rodzinie), a także osób o sprecyzowanych preferencjach politycznych (86% wśród zwolenników prawicy i 81% wśród sympatyków lewicy wobec 62% wśród osób o nieokreślonych poglądach) – zob. tabelę aneksową 4.

Od maja 2022 roku około połowa Polaków deklaruwała niezmiennie, że oni sami lub członkowie ich gospodarstw domowych dobrowolnie i nieodpłatnie pomagają uchodźcom z Ukrainy. W styczniu mamy do czynienia z wyraźnym przełamaniem tego trendu – udzielanie pomocy ukraińskim uchodźcom deklaruje obecnie dwóch na pięciu badanych (41%), co stanowi aż 11-punktowy spadek w stosunku do grudnia. Jako że zmianie nie towarzyszy zmniejszenie poparcia dla przyjmowania uchodźców, można przypuszczać, że raczej ma ona związek z wysoką inflacją – zmuszającą Polaków do większej oszczędności – niż ze zmianą stosunku do samych Ukraińców.

CBOS

RYS. 5. Czy Pan(i) sam(a) lub ktoś z Pana(i) gospodarstwa domowego dobrowolnie i nieodpłatnie pomaga uchodźcom z Ukrainy?

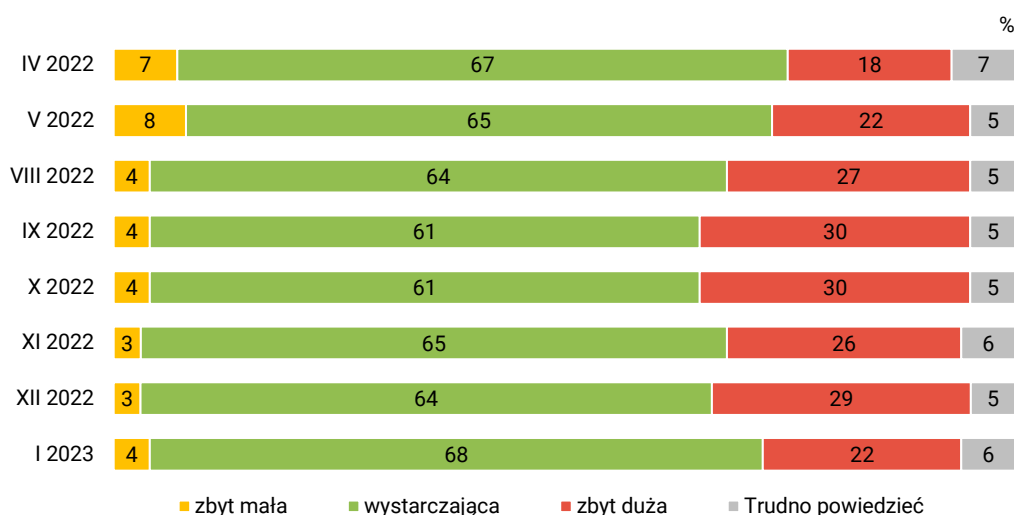


Hipotezę tę potwierdzają zróżnicowania socjodemograficzne w rozkładach odpowiedzi, które pokazują, że pomocy uchodźcom częściej udzielają osoby lepiej sytuowane, posiadające wyższe dochody *per capita* (59% w grupie o najwyższych dochodach wobec 38% w grupie o dochodach między 1500 zł a 1999 zł na osobę w rodzinie), lepiej oceniające swoje warunki materialne (46% wśród oceniających je jako dobre wobec 36% wśród oceniających je jako średnie), a także z wyższym wykształceniem (53% wobec 33% wśród osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym). Poza tym niezmiennie wyróżniają się pod tym względem praktykujący religijnie kilka razy w tygodniu (55% wobec 38% wśród w ogóle niepraktykujących) – zob. tabelę aneksową 5.

Nadal większość Polaków (68% wobec 64% w grudniu) uważa, że pomoc, którą nasz kraj oferuje uchodźcom z Ukrainy, jest wystarczająca. Co piąty badany (22%) sądzi, że jest ona zbyt duża, przy czym warto zwrócić uwagę, że odsetek ten stanowi wyraźny, 7-punktowy spadek w porównaniu do poprzedniego miesiąca. Wyniki te również potwierdzałyby hipotezę, że pogorszył się w ostatnim czasie nie tyle stosunek do ukraińskich uchodźców, ile możliwości niesienia im pomocy.

CBOS

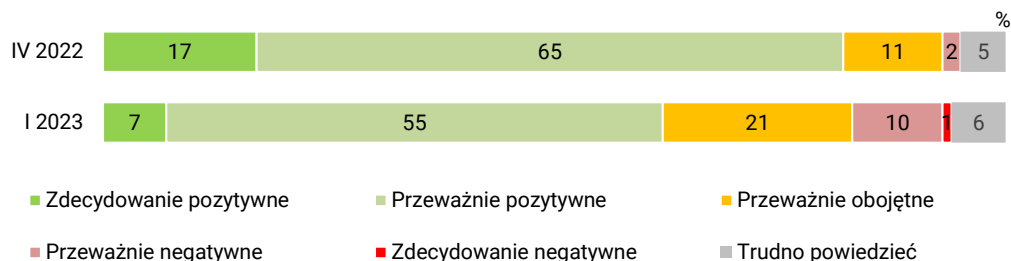
RYS. 6. Czy, Pana(i) zdaniem, pomoc, którą nasz kraj oferuje uchodźcom z Ukrainy, jest:



Pomoc udzielaną ukraińskim uchodźcom za zbyt dużą uznają częściej młodszy badani (32% w grupie wiekowej 18–24 lata wobec 18% wśród badanych w wieku 65 lat i więcej), osoby gorzej wykształcone (29% wśród badanych z wykształceniem zasadniczym zawodowym wobec 17% wśród tych z wykształceniem wyższym) oraz respondenci oceniający swoje warunki materialne jako złe (36% wobec 21% wśród oceniających je jako dobre) – zob. tabelę aneksową 6.

Na koniec postanowiliśmy pogłębić naszą analizę, zadając pytanie projekcyjne, czyli pytając nie o stosunek samych respondentów wobec ukraińskich uchodźców, ale o ich ocenę nastawienia ogółu polskiego społeczeństwa do uchodźców z Ukrainy. Odpowiedzi na takie pytania dają często wierniejszy obraz rzeczywistości, jako że badany rzadziej czuje się w takiej sytuacji przymuszony do udzielenia „właściwej” odpowiedzi i demonstrowania przed ankierem swojej wielkoduszności. To konkretne pytanie postawiliśmy już raz, niedługo po wybuchu wojny, w kwietniu ubiegłego roku. Chociaż obecne, styczniowe wyniki wskazują na wyraźne pogorszenie stosunku Polaków do ukraińskich uchodźców od tamtego czasu, warto zaznaczyć, że wciąż większość badanych uważa, że jest on pozytywny (62% wobec 82% w kwietniu). Co piąty respondent (21% wobec 11% w kwietniu) ocenia, że stosunek ten jest przeważnie obojętny, a tylko co dziewiąty (11%) uznaje go za negatywny.

RYS. 7. Jakie nastawienie do uchodźców z Ukrainy mają, w Pana(i) ocenie, na ogół Polacy?



Stosunek Polaków do ukraińskich uchodźców za negatywny uznają ponadprzeciętnie często młodszy badani (21% w grupie wiekowej 18–24 lata wobec 6% w grupie osób w wieku 65 lat i więcej), osoby źle oceniające swoją sytuację materialną (21% wobec 9% wśród oceniających ją jako dobrą), niepraktykujące religijnie (17% wobec 7% wśród praktykujących raz w tygodniu), a także utożsamiające się z lewicą (16% wobec 7% wśród zwolenników prawicy) – zob. tabelę aneksową 7.

Zdecydowana większość Polaków nadal sądzi, że wojna na Ukrainie zagraża bezpieczeństwu naszego kraju. Osłabł rosnący do tej pory optymizm co do wyniku konfliktu, choć wciąż przeważają prognozy pozytywne dla Ukraińców. Z kolei opinia, że społeczność międzynarodowa robi wystarczająco dużo, by pomóc Ukrainie, przeważa obecnie wśród Polaków wyraźniej niż na początku wojny.

Zdecydowana większość badanych wciąż popiera przyjmowanie przez nasz kraj uchodźców z Ukrainy. Nastąpił natomiast wyraźny spadek odsetka osób deklarujących, że one same lub członkowie ich gospodarstw domowych udzielają im pomocy, co można zapewne wiązać z wysoką inflacją i pogarszającymi się warunkami materialnymi wielu Polaków. Dominujące jest wciąż przekonanie, że pomoc oferowana przez nasz kraj uchodźcom z Ukrainy jest wystarczająca, a odsetek badanych uznających ją za zbyt dużą, dość wyraźnie zmalał. Większość respondentów ocenia też, że Polacy mają na ogół pozytywne nastawienie do ukraińskich uchodźców, choć udział takich odpowiedzi jest wyraźnie niższy niż na początku wojny.

Opracował

Jonathan Scovil